

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 493
din data de 13.09.2023

Dosar nr. 19A/2022

Autosesizare nr. 7559/24.10.2022

Petent: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

Reclamat:, primar al Mun. Arad

Obiect: afirmații posibil discriminatorii la adresa minorității rome realizate în cadrul unei emisiuni – „Bun, dar să nu arate **ca la țigani**”.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petenților

1. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, cu sediul în municipiul București, str. Piața Valter Măcăineanu nr. 1-3, sector 1 și cu adresă de e-mail: support@cncd.ro

Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

2., Unitatea Administrativ-Teritorială – Mun. Arad, cu sediul în mun. Arad, B-dul Revoluției, nr.75, jud. Arad.

II. Procedura de citare

3. În temeiul art. 20 alin. (4) din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4. Prin adresa înregistrată sub nr. 8033/08.11.2022 a fost citată partea reclamată pentru termenul stabilit de Consiliu la data de 05.12.2022.

5. Procedură legal îndeplinită.

6. Partea reclamată a depus un punct de vedere înregistrat sub nr. 8726/29.11.2022.

III. Susținerile părților

Susținerile petentului

7. Prin autosesizarea înregistrată sub nr. 7559/24.10.2022 se reclamă o posibilă încălcare a dreptului la demnitate personală a cetățenilor care aparțin minorității rome prin realizarea unei afirmații posibil discriminatorii în cadrul unei emisiuni online „E marți, e Bibarț”. Comentariul **„Bun, dar să nu arate ca la țigani”** a fost realizat în

dialog cu un cetățean arădean, care era în direct telefonic și dorea să afle informații despre o posibilă reamenajare a gardului proprietate personală, așa cum reiese din transcriptul dialogului:

“- Buna seara, vă ascult!

- Bună seara! Vreau să pun două bucăți de gard lângă ușa mea ca să nu mi se mai arunce pământ și pietre...

- Păi dacă e proprietatea dvs., ce să vă spun eu acum...

- Nu era vorba să pun gardul pe partea publică, pe unde trec oamenii, ci chiar lângă ușa mea...

- Am înțeles, dacă e proprietatea dvs., nu aveți treabă cu primăria, decât pentru eventuale...depinde ce construcții, în ghilimele, vreți să faceți, aveți nevoie de autorizație sau nu.

- Nu, doar niște stâlpi metalici pe care să-i leg cu sârmă!

- Bun, dar să nu arate ca la țigani!

- Nu, stați liniștit, domnule primar!

- Eu stau! Eu sunt liniștit, să nu fie alți vecini de-ai dumneavoastră neliniștiți și pe unde să vă mai reclame. De aia vă spun, ori întrebați un specialist dacă aveți nevoie de o autorizație de construire sau nu, fiind vorba de stâlpi cu fundație în pământ. Altfel, orice soluții care fac mai frumos și nu sunt pe domeniul public, nu ne deranjează.

- Nu e pe domeniul public!”.

8. Se depune ca probă înregistrarea video din cadrul emisiunii.

Sușținerile părții reclamate

9. Prin punctul de vedere înregistrat cu nr. 8726/29.11.2022, partea reclamată consideră ca nefondate reproșurile, care i se aduc prin obiectul autosesizării.

10. Partea reclamată arată că dialogul avut cu acel cetățean, care dorea să facă o construcție simplă, respectiv un gard cu niște stâlpi, a avut un caracter cât se poate de practic, referirea făcută „*să nu arate ca la țigani*” nefiind deloc o referire precisă la etnia romilor, ci folosind doar o expresie populară, frecvent folosită în limbajul local, care transmite ideea de a nu folosi o improvizație inestetică și neconformă cu normativele în vigoare.

11. Partea reclamată susține că în arealul multinațional și multicultural, în care trăim există o sumedenie de expresii care, deși fac trimitere la anumite etnii, nu au deloc un caracter peiorativ sau jignitor la adresa etniilor respective, ci sunt folosite pentru a descrie un aspect sau o situație specifică, oferind câteva exemple:

Nu te țigăni cu mine!

S-a înecat ca țiganul la mal!

Nu fi jidan, dă-mi și mie!

Ai nimerit ca orbul Brăila!

A spune brașoave!

Nu pricepi? Ești turc?

Cum e turcul și pistolul!

Funcționează nemțește!

12. De asemenea, partea reclamată susține că atât pe pagina de Facebook, cât și alte intervenții sau acțiuni publice este evidentă deschiderea și respectul pentru toate etniile

conlocuitoare din zona Aradului, neavând în activitatea de până acum niciun conflict sau reclamație în acest sens.

IV. Cadrul legal aplicabil

13. Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

➤ **Constituția României**

Art. 1

„(3) România este stat de drept, democratic și social în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.”

Art. 4

„(2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială. ”

Art. 16 – Egalitatea în drepturi

”(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

(3) Funcțiile și demnitățile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condițiile legii, de persoanele care au cetățenia română și domiciliul în țară. Statul român garantează egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru ocuparea acestor funcții și demnități.

(4) În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice au dreptul de a alege și de a fi aleși în autoritățile administrației publice locale.”

Art. 29

”(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.”

Art. 30 - Libertatea de exprimare

„(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.”

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine;

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

- **O.G 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată²**

Art. 15

„Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ura rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia. ”

- **Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale**

Art. 10 Libertatea de exprimare

(1) „Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

(2) Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Art. 14 Interzicerea discriminării

“Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

V. Motivele de fapt și de drept

14. În fapt, Colegiul director reține spre analiză caracterul potențial discriminatoriu al afirmației realizate în cadrul emisiunii online, prin care s-a adus atingere dreptului la demnitate a minorității rome din România.

15. În drept, Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate personală, interzicerea discriminării raportată la afirmația părții reclamate, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

16. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă);
- să urmărească un scop legitim;
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (Corneliu Bârsan, Convenția europeană a drepturilor omului, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769 - 801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

17. Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, se apreciază că acest text de lege trebuie coroborat cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Se apreciază că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile și protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică.

Ingerința să urmărească un scop legitim

18. Raportat la scopul legitim urmărit, prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, în mod deosebit a protecției demnității persoanelor care aparțin unui grup vulnerabil și minoritar etnic, în speță minoritatea romă. Protecția demnității unor grupuri vulnerabile constituie un scop legitim într-o societate democratică.

19. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, afirmația, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- unui comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe unul dintre criteriile menționate în O.G. nr. 137/2000 cu modificările și completările ulterioare, republicată,
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la unul dintre criteriile menționate – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000 cu modificările și completările ulterioare, republicată.

20. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

21. În acest demers, se analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”). Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

22. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margină de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49).

23. În ceea ce privește elementele luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare, Colegiul director va examina: **obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul și locul în care au fost făcute afirmațiile, persoana/funcția autorului afirmației.**

24. Obiectivul urmărit de către partea reclamată este important a fi identificat: a dorit partea reclamată să informeze cetățenii asupra unui subiect de interes public, ori a diseminat opinii personale legate de un grup vulnerabil (vezi *Jersild c. Danemarca*). Reținem că în stabilirea unei fapte de discriminare, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina, acest aspect neavând relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

25. Cu privire la obiectivul urmărit de către partea reclamată prin afirmația supusă prezentei analize, Colegiul director reține că aceasta nu vizează aspecte cu caracter informativ de interes pentru opinia publică, neavând rolul de a informa publicul cu privire la subiecte de interes public.

26. Astfel, Colegiul Director reține că partea reclamată admite că a utilizat afirmația: *„Bun, dar să nu arate ca la țigani”* ca pe o *„expresie populară, frecvent folosită în limbajul local, care transmite ideea de a nu folosi o improvizație inestetică și neconformă cu normativele în vigoare.”*

27. Colegiul Director constată că partea reclamată prin afirmația realizată transmite ideea că membrii comunității rome sunt cei care nu respectă regulile impuse de cadrul legislativ cu privire la amenajarea spațiului privat sau public, chestiune care evident nu are nici o relevanță pentru activitatea primarului și nici contextul în care s-a folosit afirmația. Din contră, afirmația este folosită cu scopul de a întări prejudecățile și a compara cele 2 minorități.

28. Afirmația a fost făcută în contextul unei emisiuni online, în care primarul C.B. realizează audiențe în direct, întâlnire săptămânală cu arădenii, așa cum se menționează în descrierea de pe platforma de socializare Facebook. Această emisiune poate fi urmărită de către cetățenii orașului Arad, iar aceștia pot interveni direct prin întrebări.

29. Afirmația și întreg contextul supus analizei:

”- Buna seara, vă ascult!

- Bună seara! Vreau să pun două bucăți de gard lângă ușa mea ca să nu mi se mai arunce pământ și pietre...

- Păi dacă e proprietatea dvs., ce să vă spun eu acum...

- Nu era vorba să pun gardul pe partea publică, pe unde trec oamenii, ci chiar lângă ușa mea...

- Am înțeles, dacă e proprietatea dvs., nu aveți treabă cu primăria, decât pentru eventuale...depinde ce construcții, în ghilimele, vreți să faceți, aveți nevoie de autorizație sau nu.

- Nu, doar niște stâlpi metalici pe care să -i leg cu sârmă!

*- **Bun, dar să nu arate ca la țigani!***

- Nu, stați liniștit, domnule primar!

- Eu stau! Eu sunt liniștit, să nu fie alți vecini de-ai dumneavoastră neliniștiți și pe unde să vă mai reclame. De aia vă spun, ori întrebați un specialist dacă aveți nevoie de o autorizație de construire sau nu, fiind vorba de stâlpi cu fundație în pământ. Altfel, orice soluții care fac mai frumos și nu sunt pe domeniul public, nu ne deranjează.

- Nu e pe domeniul public! ”.

30. Autorul afirmației este primarul orașului Arad, având calitatea de ales local, funcție publică, care așa cum prevede Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, protecția conferită de art. 10 din Convenție se extinde la sfera profesională în general și la funcționari în special (Vogt, pct.53; Wille împotriva Liechtensteinului, 2008). Astfel, angajații au o obligație de loialitate, rezervă și discreție față de angajatorul lor. Acest lucru este valabil în special pentru funcționarii publici, deoarece însăși natura funcției publice impune membrilor săi o obligație de loialitate și rezervă. Această obligație este descrisă ca o restricționare a exprimării publice și a comportamentului în anumite contexte, pentru asigurarea obiectivității, integrității și imparțialității în guvernarea de la nivel local.

31. În speța de față, Colegiul director constată că partea reclamată în calitate de primar, avea obligația de rezervă de a nu folosi afirmația discriminatorie *“ca la țigani”* pentru a exprima o stare de dezordine, dezorganizare, folosind și diseminând astfel prejudecățile deja existente în societate cu privire la minoritatea romă.

32. În acest sens, Colegiul director constată că utilizarea afirmației *“ca la țigani”* în spațiu public conduce la crearea unei atmosfere degradante, ofensatoare îndreptată împotriva persoanelor de etnie romă, fiind lezată demnitatea umană. Afirmația folosită în acest context denotă că românii nu respectă ordinea, nu sunt organizați etc..

33. Colegiul Director reiterează că la nivelul societății există o serie de expresii populare, proverbe, zicători la adresa grupurilor vulnerabile, în speța comunitatea romă și că acestea de cele mai multe ori sunt peiorative și negative folosite în contexte în care se dorește compararea anumitor grupuri, obiceiuri, caracteristici (bun vs. rău, pozitiv vs. negativ) etc.

34. *“Țiganul e țigan și în ziua de Paște”, „Țiganul când a ajuns împărat, pe taică-su l-a spânzurat”, „Să stai cuminte, că vine țiganul și te fură”, “Nici răchita nu-i ca pomul, nici țiganul nu-i ca omul”, „Nici răchita pom de bute, / Nici țiganul om de frunte”, „Țiganul până nu fură, nu se ține om”, „Dacă ar face toate muștele miere, ar mânca și țiganii cu lingura”; „Țiganul până nu fură nu se ține om”; „Țiganul când a ajuns la mal, acolo s-a înecat”; „Dracul a mai văzut țigan popă și nuntă miercurea”; „Noroc și bani și moartea în țigani”; „A cere ca un țigan”; „A cere ca la ușa cortului”; „A se certa ca țiganii”; „A se certa ca la ușa cortului”.*

35. Colegiul director reține faptul că folosirea termenului *„țigan”* este ofensatoare, având în vedere și istoria minorității etnice în spațiul românesc și statul juridic al acestora până la elaborarea primului Cod Civil. Termenul de *„țigan”* provine din limba greacă medie, din *“athinganos/athinganoy”*, însemnând: *„păgân”, „eretic”, „de neatins”* sau *„impur”*. Pe de altă parte, *„rom”* este un cuvânt vechi al limbii romani, folosit pentru desemnarea apartenenței etnice.

36. Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI), înființată de Consiliul Europei, în RAPORTUL ECRI PRIVIND ROMÂNIA (al cincilea ciclu de monitorizare - Adoptat pe 3 aprilie 2019, pag. 15, a se vedea pe <https://rm.coe.int/fifth->

[report-on-romania-romanian-translation-/168094c9e7](#)) cu privire la discursul politic și alte forme de discurs public, menționează că în ultimul său raport (§ 96), ECRI a recomandat tuturor partidelor politice să ia o atitudine fermă împotriva oricăror forme de discriminare rasială și să transmită un mesaj politic clar în favoarea diversității și pluralismului. ECRI notează că declarațiile rasiste ale politicienilor, în special la nivel local, continuă să fie o problemă. Mai multe surse au afirmat că, în urma câștigurilor politice în alegerile locale prin retorici anti-romi și discursuri mai naționaliste, folosirea discursului de incitare la ură, inclusiv din partea partidelor politice principale, a devenit un lucru obișnuit. Ca și alte organisme internaționale, ECRI atrage atenția asupra persistenței și a incidenței crescute a anti-țigănistului, având ca urmări ura și insultele constante aduse romilor în viața publică. Romii sunt adesea înfățișați drept „hoți, mincinoși, leneși” și asociați în mod sistematic cu infracționalitatea, ceea ce întărește denigrarea lor și sporește excluderea socială.”

37. Colegiul director reține faptul că, deși în prezent persoanele de etnie romă sunt parte integrantă a societății românești, totuși continuă să se confrunte cu marginalizare și segregare, iar afirmația supusă analizei nu face decât să perpetueze imagini negative la adresa întregii comunități de romi.

38. În România, într-o societate în care imaginea persoanelor aparținând comunității romă este negativă, este important să precizăm și rezultatele sondajelor de opinie cu privire la raportarea populației majoritare la persoanele aparținând minorității rome. În sondajul de opinie la nivel național privind nivelul discriminării în România și percepțiile actuale asupra infracțiunilor motivate de ură, realizat de IRES pentru CNCD¹ cifrele arată că discriminarea în România este preponderent definită de homofobie, dar există și nuanțe semnificative de xenofobie, șovinism și antisemitism. Astfel, sondajul indică un nivel ridicat de neîncredere al populației majoritare față de față de romi (72% față de romi), iar scala distanței sociale ne indică o intoleranță ridicată față de persoanele LGBTQI+, dar și față de alte categorii (imigranți, musulmani, persoane care aparțin altor secte religioase și persoane infectate cu HIV/SIDA), în clasa a doua de intoleranță aflându-se categoriile definite prin criteriul etnic, pe prima poziție aflându-se romii (29% nu acceptă să le fie rudă, 18% nu acceptă să le fie prieteni). Conform sondajului IRES² despre percepția asupra romilor în timpul pandemiei de COVID-19, 7 din 10 români nu au încredere în romi, o atitudine similară mai degrabă cu cea față de imigranți decât față de alte minorități, ceea ce sugerează o constanță a acestui indicator pe durata pandemiei. Altfel spus, neîncrederea în romi nu este contextuală.

39. Colegiul director constată că afirmația utilizată de reclamat în emisiunea online nu este de natură să contribuie la o dezbatere publică constructivă care să genereze un progres, ci răspândesc, instigă, promovează sau justifică ura sau ostilitatea față de un anumit grup pe criteriu etnic, iar discursul de incitare la ură este periculos pentru o societate democratică întrucât contribuie la perpetuarea unei atitudini de intoleranță și neacceptare a diversității în societate.

40. Astfel cum rezultă din reglementările internaționale și din prevederile constituționale din România, libertatea de exprimare presupune, o serie de „îndatoriri și responsabilități” ale persoanei care își exercită libertatea de exprimare, precum și

¹ https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2021/01/Sondaj_de_opinie_NoIntoHate_2018.pdf

² <https://ires.ro/articol/403/percep-ia-asupra-romilor-in-timpul--pandemiei-de-covid-19>

anumite limite ale exercitării dreptului, în numele interesului public, comun ori particular. Exercițarea libertății de exprimare, ca și a altor drepturi fundamentale, trebuie făcută cu bună-credință și în raport de interesul public și de drepturile celorlalți.

41. Colegiul director se raportează la statuările Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit cărora *“limitele criticii acceptabile sunt mai largi cu privire la politicieni decât în raport cu indivizii obișnuiți. Spre deosebire de cei din urmă, politicienii trebuie să accepte în mod inevitabil și conștient verificarea strictă a fiecărui cuvânt și fapta, atât din partea jurnaliștilor, cât și a marelui public, și, în consecință, trebuie să dovedească un grad mai mare de toleranță. Indubitabil, articolul 10 paragraful 2 conferă reputației altora - cu alte cuvinte, tuturor persoanelor - dreptul de a fi protejată, iar această protecție include și politicienii, chiar și atunci când aceștia nu acționează în nume propriu; dar, în astfel de cazuri, cerințele acestei protecții trebuie cântărite cu interesele dezbaterii libere a chestiunilor politice.”* (CEDO, cauza Lingens vs. Austria).

42. În concluzie, Colegiul director constată că afirmația supusă prezentei analize, în conformitate cu cazuistica CEDO, nu este protejată de dreptul la liberă exprimare. Trebuie reținut faptul că în niciun caz soluționat de CEDO privind afirmații cu caracter rasist nu s-a acordat prioritate dreptului la libera exprimare.

43. Având în vedere conținutul afirmației, contextul, obiectivul urmărit de partea reclamată, rolul în societate a persoanei reclamate, Colegiul director consideră că partea reclamată C.B. atinge o limită prin care încalcă un drept fundamental (dreptul la demnitate umană al unui grup de persoane) pe criteriul etnic, astfel încât dreptul la libertatea de exprimare devine secundar, fiind justificată necesitatea ingerinței statului în libertatea de exprimare.

44. Având în vedere motivele expuse mai sus, Colegiul director constată că se întrunesc cumulativ elementele constitutive ale unei fapte de discriminare prevăzute de art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, apreciind că în cauză a fost încălcată demnitatea umană a persoanelor de etnie romă și decide sancționarea părții reclamate cu avertisment conform art. 7 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare.

45. De asemenea, Colegiul director recomandă părții reclamate ca pe viitor să evite afirmații publice care pot aduce atingere demnității unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități.

Opinie separată a membrilor Colegiului Director Cătălina Olteanu, Radu Săvulescu și Csaba Ferenc Asztalos cu privire la cuantumul sancțiunii contravenționale

46. În dezacord cu opinia majoritară privind sancțiunea aplicată, și anume sancțiunea contravențională "avertisment" pronunțată cu 6 voturi ale membrilor Colegiului director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării prezentei la ședința de deliberări din data de 13 septembrie 2023, formulăm prezenta opinie separată considerând că această sancțiunea nu **este proporțională, efectivă și disuasivă**, deoarece **nu este adecvată gravității încălcării principiului egalității de tratament**, în sensul legislației naționale și europene din domeniul non-discriminării, **nu asigură o protecție juridică efectivă și eficientă victimelor faptei constatate** (C-180/95, Draehmpaehl Rec., p.

I-2195, punctele 24, 39 și 40) și, în același timp, *nu atinge obiectivele legitime urmărite și necesare, cum ar fi prevenirea faptelor similare de discriminare.*

47. În stabilirea cuantumului amenzii, Colegiul director se raportează la prevederile art. 26 din O.G. nr. 137/2000, republicată 2 „*Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

48. Pe cale de consecință, considerăm că sancțiunea ce trebuia stabilită pentru fapta de discriminare constatată, să fie amendă contravențională în valoare de 5.000 de lei față de partea reclamată, având în vedere următoarele:

- a) discriminarea sesizată a vizat un grup de persoane (persoanele de etnie romă);
- b) discriminarea rasială este o formă gravă de discriminare, conform jurisprudenței CEDO în domeniu;
- c) partea reclamată este politician și persoană publică, îndeplinind rol de formator al opiniei publice, ceea ce implică asumarea unei responsabilități sporite în discursurile acestuia;

49. Privind sancționarea faptelor de discriminare, Colegiul director are în vedere prevederile directivelor Uniunii Europene în domeniu, care solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante. Proportionalitatea se poate asigura prin acordarea graduală a amenzii, în funcție de gravitatea faptei, între limitele stabilite de lege.

50. Colegiul director subliniază în acest sens că trebuie înțeles cu adevărat că scopul sancționării unor fapte care aduc atingere unor drepturi și principii, cum ar fi dreptul la nediscriminare, este în sensul corectării unor asemenea fapte și prevenirii săvârșirii lor în viitor și nu aplicarea neapărat a unei măsuri punitive cum este cea a amenzii contravenționale.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi pentru constatarea faptei de discriminare și 6 voturi pentru și 3 voturi împotriva ale membrilor prezenți la ședință față de sancționarea faptei de discriminare.

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate constituie fapte de discriminare, conform prevederilor art. 15 din **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, cu modificările și completările ulterioare, republicată (cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință);

2. Aplică părții reclamate sancțiunea de avertisment contravențional conform art. 5 alin. (2) lit. a), coroborată cu art. 6 și art. 7 din **O.G. nr. 2 din 2001** (cu 6 voturi pentru ale membrilor prezenți la ședință);
3. O copie a prezentei hotărâri se va transmite părții reclamate.

V. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul.

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile de la comunicare, potrivit O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare cu modificările și completările ulterioare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședința de deliberări:

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BABUȘ RADU – Membru

DIACONU ADRIAN – Membru

GRAMA HORIA – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

MOȚA MARIA – Membru

OLTEANU CĂTĂLINA – Membru

RAIU CĂTĂLIN VALENTIN – Membru

SĂVULESCU RADU COSMIN – Membru

Redactată: FLI
Motivată: Cătălina Olteanu
Data redactării: 22.02.2024

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.